

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Květoslavy Palonciové a soudců JUDr. Ivana Slivky a JUDr. Renáty Zimové ve věci žalobce **Mgr. Miroslava Š.**, nar. xxx, bytem xxx, xxx, zastoupeného Mgr. Janem Boučkem, advokátem v Praze 1, Opatovická 1659/4, proti žalované **České republice – Ministerstvu spravedlnosti** se sídlem Praha 2, Vyšehradská 16, jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových se sídlem Praha 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o náhradu škody a zadostiučinění za nemajetkovou újmu, k odvolání žalobce i žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 5. května 2015, č.j. 11 C 270/2010 – 289,

t a k t o :

Odvolací řízení o odvolání žalované se co do částky 109 521 Kč se 7,75 % úrokem z prodlení z této částky z a s t a v u j e .

Rozsudek soudu I. stupně se v části výroku, který byl napaden odvoláním žalované, **potvrzuje** a dále se **potvrzuje** ve výrocích II., IV. a V.

Ve výroku III. se rozsudek soudu I. stupně **m ě n í** tak, že se tento výrok n e v y d á v á.

Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na nákladech odvolacího řízení 41 853,90 Kč do patnácti dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta Mgr. Jana Boučka.

O d ů v o d n ě n í

Shora označeným rozsudkem soud I. stupně uložil žalované zaplatit žalobci 237 396 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % ročně z částky 303 396 Kč od 24.12.2010 do 24.2.2014, z částky 237 396 Kč od 25.2.2014 do zaplacení, a to do tří dnů od právní moci rozsudku (výrokem I.). Dále zamítl žalobu co do částky 299 625 Kč s úrokem z prodlení z této částky ve výši 7,75 % ročně od 24.12.2010 do zaplacení (výrokem II.). Poté zamítl žalobu, aby konstatoval, že nedůvodným a v rozporu se zákonem vedeným trestním stíháním žalobce bylo porušeno základní právo žalobce zaručené článkem 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článkem 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (konkrétní znění zamítnutého požadavku srovnej ve výroku III. rozsudku). Posléze soud I. stupně uložil žalované povinnost písemně se omluvit žalobci doporučeným, datovaným a úřední osobou oprávněnou jednat jménem tohoto ministerstva podepsaným dopisem tohoto znění : „Česká republika jednajícím Ministerstvem spravedlnosti se omlouvá Mgr. Miroslavu Š. za to, že nedůvodným a v rozporu se zákonem vedeným trestním stíháním Mgr. Miroslava Š. pro údajné trestné činy výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona, ke kterému mělo dojít dne 25.3.1998 v budově Finančního úřadu Ostrava 1 ke škodě údajně poškozeného Ing. Rudolfa D., a pro které byl Mgr. Miroslav Š. zproštěn obžaloby rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 2 T 118/2006 ze dne 29.10.2010, který nabyl právní moci dne 1.1.2010, bylo porušeno základní právo Mgr. Miroslava Š. zaručené článkem 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle kterého státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví, a základní právo Mgr. Miroslava Š. zaručené článkem 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle kterého nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon“ (výrokem IV.). Konečně soud I. stupně uložil žalované povinnost zaplatit žalobci náklady řízení v částce 217 138,60 Kč k rukám advokáta Mgr. Jana Boučka do tří dnů od právní moci rozsudku (výrokem V.). Podle odůvodnění se žalobce domáhal náhrady škody a přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu s tvrzením, že dne 25.3.1998 byl slovně i fyzicky napaden pracovníkem FÚ Ostrava 1 Ing. Rudolfem D., v souvislosti s tímto napadením byl delší dobu v pracovní neschopnosti. Dostavivším se policistům žalobce nahlásil své napadení, o události byl sepsán záznam, s odstupem času byl žalobce k věci vyslechnut, ovšem ne jako poškozený, ale jako obviněný z trestného činu výtržnictví, přestože sdělení obvinění z 6.4.1999 mu nikdy nebylo doručeno. Neobdržel ani usnesení o přerušení trestního stíhání, až usnesení o pokračování v trestním řízení. Dne 30.7.2004 byla na žalobce podána obžaloba s překvalifikovaným skutkem na trestný čin ublížení na zdraví a vydírání, na změnu právní kvalifikace nebyl žalobce upozorněn. Obvodní soud pro Prahu 5 věc vrátil k došetření. Nová obžaloba byla podána dne 2.3.2009, věc byla opět vrácena k došetření. Následně Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 29.10.2009 pod sp. zn. 2 T 118/2006 žalobce zprostil obžaloby, neboť tvrzený skutek není trestným činem. Žalobci tedy postupem orgánů činných v trestním řízení vznikla škoda a nemajetková újma. Trestní řízení trvalo nepřiměřeně dlouho, zahájeno mělo být dne 6.4.1999, zprošťující rozsudek nabyl právní moci dne 1.1.2010. Nemajetková újma vznikla žalobci neúměrnou délkou řízení, pociťoval stres, frustraci, umocňované nejistotou, s jakým výsledkem uměle vykonstruované trestní řízení skončí. Trestní řízení ovlivnilo osobní život žalobce, zhoršilo jeho nepříznivý zdravotní stav, konkrétně xxx xxx xxx. Nemajetkovou újmu v rámci trestního řízení hodnotil žalobce celkem částkou 500 000 Kč. Vznikla mu také škoda spočívající v nákladech zastupování v trestním řízení Mgr. Větrovskou a JUDr. Camrdou v částce 66 000 Kč, kterou jim zaplatil. Za znalecké posudky vyhotovené v souvislosti s trestním řízením (znalci Sedlák, Žukov, Šrutová, Trč) uhradil žalobce 27 150 Kč, na hotových výdajích uhradil 9 285 Kč za kopie ze spisů a poplatky a za poštovné 586 Kč, celkem 103 021 Kč. Žalobce se obrátil se svým požadavkem na žalovanou, dopisem, který obdržel dne 29.9.2010, byly jeho nároky odmítnuty.

Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby. Po zhodnocení okolností případu došla k závěru, že postačí k satisfakci žalobce konstatování porušení práva žalobce na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě, bez přiznání peněžitého zadostiučinění.

Soud I. stupně původně žalobě vyhověl do částky 180 375 Kč z titulu průtahů v řízení a do částky 103 021 Kč majetkové újmy, jeho rozsudek však byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení s tím, že řízení bylo zastaveno do částky 66 000 Kč za právní zastoupení žalobce, protože tato částka byla v mezidobí žalobci žalovanou vyplacena.

Soud I. stupně posléze po provedeném dokazování žalobě částečně vyhověl. Zjištění učinil zejména z listinných dokladů, z nichž měl za prokázány průběh namítaného trestního řízení. S odkazem na ust. § 3, § 6, § 7, § 13, § 31a zák. č. 82/1998 Sb. dovodil, že bylo rozhodnuto o trestním stíhání žalobce sdělením obvinění. Následně probíhaly úkony orgánů činných v trestním řízení včetně podání obžaloby k Okresnímu soudu v Ostravě, věc byla poté z důvodu zdravotního stavu žalobce přikázána soudu v místě bydliště žalobce, který rozsudkem ze dne 29.10.2009, který nabyl právní moci dne 1.1.2010, žalobce obžaloby zprostil, protože skutek kladený mu za vinu není trestným činem. Trestní stíhání žalobce tak trvalo 10 let a tři měsíce. Žalobce byl stíhán za závažné trestné činy ublížení na zdraví a vydírání, na které zákon pamatuje s odnětím svobody v řádu let. To se v jeho osobní sféře promítlo zhoršením zdravotního stavu v souvislosti s léčbou xxx xxx xxx. Trestní stíhání vnímal jako šikanující, ponižující a stresující, obával se i možnosti uvalení vazby. Cítil jako pokořující čelit obžalobě z trestných činů, jichž se nedopustil. V daném konkrétním řízení se jednalo o liché obvinění žalobce, protože byl zproštěn obžaloby z důvodu, že skutek mu kladený za vinu nebyl trestným činem. Vzhledem k nepřiměřené délce trestního stíhání došlo k nesprávnému úřednímu postupu, žalobce tak má nárok na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu, přičemž již s ohledem na délku trestního stíhání má nárok na peněžitou satisfakci. Pokud jde o výši újmy, vycházel soud ze stanoviska NS ČR Cpjn 206/2010 a zavedené judikatury, kde za třetí a další léta trvání řízení činí základní hodnocení 15 000 Kč, za prvé dva roky dohromady 15 000 Kč, což při délce řízení v trvání 10 let a tři měsíce představuje 138 750 Kč. Protože věc byla projednána jen v jednom stupni, zvýšil soud I. stupně základní hodnocení o 20 %. Pro žalobce měla věc zásadní význam, byl stíhán pro závažné trestné činy, hrozil mu trest nepodmíněného odnětí svobody v řádu let, přičemž sám žalobce volal policii, přesto byl stíhán, podle názoru soudu I. stupně si tyto skutečnosti vyžadují další zvýšení o 10 %. Jinak žalobci nemůže být kladeno za vinu, že se ze zdravotních důvodů opakovaně omlouval, tyto zdravotní důvody byly prokázány znaleckým posudkem, na jehož základě byla věc přikázána soudu v místě bydliště žalobce. Soud tedy jako přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou žalobci nesprávným úředním postupem přiznal základní částku hodnocení zvýšenou o 30 %, tj. částku ve výši 180 375 Kč. Dalších 20 000 Kč přiznal soud I. stupně žalobci za nemajetkovou újmu vzniklou žalobci nezákonným rozhodnutím (rozhodnutím o zahájení trestního stíhání žalobce). Byl to žalobce, kdo po incidentu přivolal policii, přesto byl trestně stíhán, sdělení obvinění bylo takovým zásahem do integrity žalobce, že je namístě přiznat žalobci i za nezákonné rozhodnutí peněžité plnění. Proto v uvedeném rozsahu soud I. stupně žalobě vyhověl a do částky 299 325 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl.

Pokud jde o požadavek žalobce na konstatování porušení práva, je tento požadavek konzumován přiznáním peněžité částky satisfakce, nelze ho přiznat vedle peněžitého plnění, proto byla žaloba v tomto rozsahu zamítnuta.

Jinak je tomu s požadovanou omluvou, která je vždy k dispozici v právním státě uznávajícím pravidla slušnosti. V dané věci má žalobce na omluvu právo s ohledem na nezákonné rozhodnutí a nesprávný úřední postup ve výše vylíčeném rozsahu, proto soud I. stupně i s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 v tomto rozsahu žalobě vyhověl.

Žalobce se dále po právu domáhal majetkové újmy ve formě nákladů vynaložených na znalecké posudky, které si nechal za účelem zjištění svého zdravotního stavu zpracovat v rámci trestního stíhání. Za tyto posudky, které soudy při svém rozhodování využily, zaplatil žalobce celkem 27 150 Kč. Po právu žalobce vynaložil i náklady na pořízení kopie části spisu, doložil i poštovní poplatky, takže mu soud tyto náklady podle ust. § 31 odst. 1, 3 zák. č. 82/1998 Sb. přiznal, a to též s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 1487/2001.

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud I. stupně podle ust. § 142 odst. 3 občanského soudního řádu (dál jen o.s.ř.), protože zejména rozhodnutí záviselo na úvaze soudu. Žalobci vznikly náklady ve výši 217 138,60 Kč (srovnej jejich výpočet v rozsudku), v této výši byly žalobci přisouzeny.

Žalobce napadl rozsudek odvoláním ve výrocích II., III. a V. s návrhem, aby byl rozsudek v tomto rozsahu zrušen a věc vrácena soudu I. stupně k dalšímu řízení. Odvolatel uvedl, že nepovažuje za dostatečnou částku 20 000 Kč, která mu byla přisouzena jako náhrada nemajetkové újmy vzniklé nedůvodným trestním stíháním. Jednalo se nikoliv o první bezdůvodně proti žalobci vedené trestní stíhání, šlo o účelově vykonstruované a zlovolně vedené trestní stíhání, což žalobce v průběhu řízení prokázal, aniž by soud tuto skutečnost reflektoval. S odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 412/04, I. ÚS 192/11, II. ÚS 1191/08, I. ÚS 557/09, II. ÚS 2268/07, I. ÚS 631/05, II. ÚS 2564/12, I. ÚS 2551/13, jakož i rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 30 Cdo 2813/2011 žalobce dovozoval, že soud I. stupně nepostupoval v souladu s judikaturou, jestliže žalobci přisoudil jen 20 000 Kč za nezákonné trestní stíhání. Chybným je i výrok III., jímž soud zamítl žalobu na konstatování porušení práva žalobce, protože ust. § 31a odst. 2 zák. č. 82/1998 Sb. je případem způsobu vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývajícího z právního předpisu. Pokud soud vyhověl žalobě o peněžité zadostiučinění, již není zapotřebí konstatovat porušení práva, protože takové rozhodnutí konzumuje konstatování porušení práva. Rozhodnutí o zamítnutí tohoto návrhu tedy bylo nadbytečné. Za nesprávný považuje žalobce i výrok o nákladech řízení, když předmětem řízení byly tři nároky, proto je zapotřebí vycházet ze součtu tarifních hodnot všech těchto tří nároků.

Žalovaná napadla rozsudek odvoláním směřujícím do výroků I., IV. a V. rozsudku s návrhem, aby odvolací soud v tomto rozsahu rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení. Částka přiznaná za délku řízení je nepřiměřeně vysoká. Žalobce se v průběhu trestního řízení celkem 36 krát omlouval, opakovaně byl zván k seznámení se spisem, objektivně měl velký podíl na trvání řízení. Nesprávnost spatřuje žalovaná také v tom, že soud přiznal jak vysoké zadostiučinění, tak omluvu. Podáním ze dne 24.5.2016 vzala žalovaná částečně odvolání do výroku I. zpět do částky 109 521 Kč včetně úroku z prodlení z této částky za dobu od 24.12.2010 do 27.5.2016, přičemž zpětvzetí odvolání zahrnovalo částku 37 021 Kč a částku 72 500 Kč jako polovinu zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou délkou řízení. Ve zbytku setrvala na svém odvolání a namítla, že oba nároky z titulu nemajetkové újmy byly uplatněny jednou částkou.

Žalobce v replice obsáhle vyvracel vývody odvolání žalované, které označil za zavádějící. Požádal o separaci nákladů za jednání odvolacího soudu dne 23.5.2016, které bylo odročeno z důvodů zavinění na straně žalované. Při jednání odvolacího soudu poté potvrdil, že každý z obou nároků z nemajetkové újmy uplatnil ve výši jedné poloviny celkové částky, tedy v částce 250 000 Kč.

Odvolací soud po zjištění, že odvolání účastníků byla podložena zákonnými odvolacími důvody a byla podána včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.), při nařízeném jednání přezkoumal rozsudek i průběh řízení (§ 212, § 212a o.s.ř.). Poté shledal rozsudek nesprávným toliko ve výroku III., který vůbec neměl být vydán.

Odvolací soud v první řadě v důsledku částečného zpětvzetí odvolání žalované zastavil dle ust. § 207 odst. 2 o.s.ř. odvolací řízení v rozsahu zpětvzetí odvolání.

Dále se odvolací soud zabýval ve zbylém rozsahu odvoláním účastníků ve věci samé (tj. v rozsahu odvolání žalobce a žalované), načež shledal rozsudek (s výjimkou výroku III., jak avizováno) věcně správným. Pokud jde o výrok žalobě vyhovující do částky 20 000 Kč z titulu nezákonného rozhodnutí (nezákonného trestního stíhání, jež se stává nezákonným m.j. zprošťujícím rozsudkem), žalobce obsáhle s poukazem na zavedenou soudní praxi dovozoval nedostatečnost výše peněžité satisfakce, zdůrazňoval okolnosti spojené se zahájením a průběhem trestního stíhání, žalovaná naopak považovala i přisudek v této výši za nesprávný zejména z toho důvodu, že se žalobce četnými omluvami podstatně podílel na prodloužení namítaného řízení a také tvrdila, že žalobce oba nároky z nemajetkové újmy uplatnil jednou částkou bez konkrétního rozlišení. Odvolací soud tyto výhrady vůči rozsudku nesdílí. Z obsahu spisu je především patrné, že už soud I. stupně rozhodoval o obou uplatněných nárocích v rozsahu jedné poloviny celkově uplatněné částky, přičemž tento úmysl potvrdil před odvolacím soudem sám žalobce, projednání žaloby tedy nic nebránilo. O tom, že v namítaném řízení došlo k nezákonnému rozhodnutí, za něž žalobci náleží náhrada nemajetkové újmy, nemůže být podle obsahu spisu sporu, vždyť žalobce byl obžaloby nakonec zproštěn, nadto při jediném jednání trestního soudu. Výsledky dokazování také dovolují usoudit, že i v tomto případě vznikla žalobci nemajetková újma, zejména ve formě stresu a nejistoty o výsledek trestního stíhání. Podle náhledu odvolacího soudu soud I. stupně nepochybil, pokud žalobci z uvedeného titulu přiznal satisfakci ve formě peněžitého plnění, a to už jen s ohledem na následující délku namítaného řízení. Podle přesvědčení odvolacího soudu nepochybil soud I. stupně ani tehdy, pokud z uvedeného titulu přiznal žalobci právě 20 000 Kč jako přiměřené zadostiučinění nemajetkové újmy. Žalobce označuje namítané trestní řízení za účelově vykonstruované a zlovolně vedené, takový závěr ovšem na základě výsledků dokazování učinit nelze. Je nepochybné, že ke konfliktu mezi žalobcem a údajně poškozeným Ing. D. došlo, okolnost, že trestní stíhání bylo vedeno proti žalobci, nenasvědčuje zlému úmyslu a snaze orgánů činných v trestním řízení žalobce poškodit, svědčí spíše o nesprávném skutkovém vyhodnocení provedených důkazů. Pochybení odpovídá satisfakce ve výši 20 000 Kč, zvláště když žalobci jako právníkovi muselo být už s ohledem na jeho dosavadní bezúhonnost zřejmé, že mu v rámci trestního stíhání nepodmíněný trest odnětí svobody fakticky nehrozí. Žalobce zdůrazňuje v rámci svých tvrzení o nemajetkové újmě také zhoršení zdravotního stavu v podobě zhoršení onemocnění xxx xxx xxx, avšak z těchto tvrzení nevyplývá nárok na nemajetkovou újmu, nýbrž možný nárok na náhradu skutečné škody na zdraví, který však v tomto řízení uplatněn nebyl.

Správně bylo rozhodnuto o požadavku žalobce na přiměřené zadostiučinění z titulu nesprávného úředního postupu spočívajícímu ve zcela nepřiměřené délce trestního stíhání

žalobce. Soud I. stupně na základě provedeného dokazování došel k správnému závěru o naplnění tohoto odpovědnostního titulu a správně dovodil, že k satisfakci nepostačuje pouhé konstatování porušení práva žalobce na projednání věci v přiměřené lhůtě, přičemž se podrobně zabýval hledisky judikaturou vyvozenými, které příhodně aplikoval do poměrů souzené věci. Žalobce ani neskrývá souhlas s takovým posouzením, žalovaná namítá, že to byl žalobce, kdo se četnými omluvami přičinil o dlouhé trvání namítaného řízení. Tento argument žalované ovšem oprávněně odmítl už soud I. stupně, protože byť byl podíl žalobce na prodloužení řízení s ohledem na četné omluvy žalobce patrný, žalobce své omluvy řádně doložil zdravotním stavem, nelze tak v jeho neprospěch přičítat řádně zdůvodněné omluvy.

Pokud jde o odvolání žalované do výroku III., jímž bylo žalované uloženo se způsobem tam uvedeným žalobci omluvit, není toto odvolání důvodné. V souzené věci ob stojí vedle sebe jak omluva žalované, tak přísudek peněžitého plnění, protože zákon takové spojení nevylučuje. V konkrétním souzeném případě nadto je požadovaná omluva formulována střízlivě a věcně, není vůči žalované dehonestující, přičemž, jak už bylo judikováno, ve fungujícím právním státě uznávajícím pravidla slušnosti by měla být omluva k dispozici vždy jako kompenzační prostředek první volby. V poměrech souzené věci tudíž byla povinnost žalované omluvit se žalobci stanovena po právu.

Výrok III. rozsudku soudu I. stupně neměl být vůbec vydán, jak už bylo naznačeno výše. V ust. § 31a odst. 2 zák. č. 82/1998 Sb. je uvedeno, že zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Jde o způsob vypořádání vztahu stanovený zákonem. Má-li se zadostiučinění poskytnout v penězích mimo jiné za předpokladu, že samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující, rozhodnutí o peněžitém přísudku v sobě obsahuje závěr o nedostatečnosti konstatování porušení práva k satisfakci, tedy je nesprávné v případě peněžitého přísudku ještě rozhodovat konstatováním o porušení práva žalobce; takový výrok zde nemá místo. Z tohoto důvodu odvolací soud rozsudek v tomto výroku podle ust. § 220 odst. 1 o.s.ř. změnil tak, že se tento výrok nevydává.

Správným shledal odvolací soud výrok o náhradě nákladů řízení. Rozhodnutí v části týkající se nároků žalobce na zadostiučinění nemajetkové újmy záviselo na úvaze soudu (§ 142 odst. 3 o.s.ř.), odvolací soud považuje za spravedlivé, aby byl v takové situaci úspěch žalobce celkově hodnocen podle přisouzených částek. Soud I. stupně náklady řádně vyčíslil ve vztahu k jednotlivým položkám a došel k přesné výši nákladů, které žalobci proti žalované přiznal.

Na základě výše uvedených úvah odvolací soud rozsudek soudu I. stupně ve výrocih I., II. a V. podle ust. § 219 o.s.ř. potvrdil.

Žalobce uspěl v odvolacím řízení ohledně části nároku na přiměřené zadostiučinění nemajetkové újmy z titulu nesprávného úředního postupu (§ 224 odst. 1, § 142 odst. 3 o.s.ř.), žalovaná mu proto nahradí náklady odvolacího řízení za tři a polovinu úkonu právní služby v úhrnné výši 33 390 Kč, za 4 úkony právní služby po 300 Kč včetně 21 % DPH ve výši 7 263,40 Kč, celkem ve výši 41 853,90 Kč.

P o u č e n í : Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozsudku odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu České republiky u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Přípustnost dovolání podle § 237 až § 238a o.s.ř. je oprávněně zkoumat jen dovolací soud.

V Praze dne 6. června 2016

JUDr. Květoslava Paloncyová v.r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Rejentová